

Ապա՝ ուսանողն 6 տող.

КАТЕРИНА ИВАНОВНА ЛАЗАРЕВА, / УРОЖДЕННАЯ МИРЗАХАНОВА, / СУПРУГА
ДѢЙСТВИТЕЛЬНОГО СТАТСКАГО СОВѢТНИКА И КОМАНДОРА / ИВАНА ЛАЗАРЕВИЧА
ЛАЗАРЕВА, / РОДИЛАСЬ 1-ГО АПРЕЛЯ 1750-ГО, А СКОНЧАЛАСЬ 18 АВГУСТА 1819-
ГО ГОДА / НА 70-МЪ ГОДУ ЖИТІЯ ЕЯ.

Լուսանկ. 124

397. Սալաաախաակ, բրոնզաձուլ շրջանակի մեջ, վրան կերպած են թմրուկներ, սրեր,
այլևայլ զենքեր: Վերևում՝ յուզաներկ սրրանկար, որից ներքև՝ 5 տող: Այժմ փակցված է
մայրավանք-թանգարանի կենտրոնական մուտքի աջ պատին:

КНЯЗЬ ИВАНЪ СЕМЕНОВИЧЪ АБАМЕЛИКЪ
ЛЕЙБЪ ГВАРДІИ АРТИЛЕРІИ ГЕНЕРАЛЬ МАІОРЪ

и

РАЗНЫХЪ ОРДЕНОВЪ КАВАЛЕРЪ

РОДИЛСЯ 1768 ГОДА ГЕНВАРЯ 7 ДНЯ

СКОНЧАЛСЯ 1828 ГОДА АВГУСТА 23 ДНЯ

КНЯЗЬ ИВАНЪ СЕМЕНОВИЧЪ АБАМЕЛИКЪ /
ЛЕИБЪ ГВАРДІИ АРТИЛЕРІИ ГЕНЕРАЛЬ
МАІОРЪ / И / РАЗНЫХЪ ОРДЕНОВЪ
КАВАЛЕРЪ. / РОДИЛСЯ 1768 ГОДА
ГЕНВАРЯ 7-ГО ДНЯ, / СКОНЧАЛСЯ 1828
ГОДА АВГУСТА 23-ГО ДНЯ.

Ծանոթ. Պետերբուրգի ապրեր գերեզմանոց-
ներում են հանգչում Արամելիք իշխանական
տոհմի ներկայացուցիչները՝ գեներալ Դավիթ

Ասմյոնի Արամելիքը (ծնվ. 10. 3. 1774 թ., մահ. 1833 թ. Դեբեդենում), Ելենա Ասմյոնի
Արամելիքը (վրաց թագուհի, թագված է Պետերբուրգի Լազարեյան վանքում), նրա
եզրայր Հովակիմը ամփոփված է Միարոֆանյան գերեզմանոցում (մահ. 16. 5. 1885 թ.) և
այլն (մանրամասն աե՝ա Великий князь Николай Михайлович, Петербургский
некрополь, т. 1, А-Г, СПб, 1912, с. 7).

Լուսանկ. 125

ՊԵՏԱԿԱՆ ԷՐՄԻՏԱԺ

Ասնկա-Պետերբուրգի Պետական Էրմիտաժի ֆոնդերում պահպանվում են եկեղեցական և
կենցաղային սպասքի ռազմաթիվ իրեր, որոնց վրա կան հայերեն արձանագրություններ: Դրանք
հիմնականում արծաթյա խաչեր են, սկիհներ, սափորներ, լվացարաններ և այլն, որոնց
արձանագրությունների մեծ մասը հրաաառակված է արվեստարան Ա. Յա. Կակովկինի
աշխատություններում՝ թարգմանարար¹: Պրակում մեջբերվող մակագրությունները արվում են
նոր վերծանություն՝ պահպանելով Պետական Էրմիտաժի գույքահամարը:

398. (ВЗ-237) Լվացարան՝ սափորով հանդերձ: Լվացարանի թասի ռարժրությունը 12,2
սմ, տրամագիծը՝ 9 սմ, սափորի ռարժրությունը 24,3 սմ, արամագիծը՝ 5,2 սմ: Թասի աակ և
սափորի երկու կողմերին միևնույն ռովանգակություն արձանագրություններ 12 տող.

ՅԻ/ՇԱՏԱԿ Է/ ԳԵԱՆՋԵՑԻ Ա/ՎԱՔԻ ՈՐԴԻ ՏԻ/ՐԱՑՈՒ ՅՈՍԷ/ՓԻՆ Ի ՎԱՅԵ/ԼՈՒՄՆ Ս./ՊԱՐՔ/ՈՒ
ՄԲ ԿԱ/ՏԱՐԻՆԱՅ Հ/ԱՅՈՑ ՅԵԿԵՂԵՑ/ՈՅՆ. 1790:

Ծանոթ. 1 Վալյեումն բառի վերջին ՄՆ փորագրված է ՆՄ:

2. Ս. ՊԱՐՔՈՒ պեաք է կարգալ Ս. Պետերբուրգու:

¹ А. Я. Каковкин, Памятники художественного серебра из армянской церкви св. Екатирины в
Петербурге. "Историко-филологический журнал АН Армянской ССР" (далее-ИФЖ) 1981, № 2, с. 213-
214.

3. Նույն ըովանդակությունն ունի թասի շուրթերի մեկ առդանոց շրջանաձև արձանադրությունը:

4. Պաարասավել է պետերրուրդցի ոսկերիչ վարպետ Նիկիֆոր Մեչչակինի (1772-1800) ձեռքով: Պետական էրմիաաթ է բերվել Ռուսական թանգարանից 1931 թ. մարտի 22-ին:

Հրատ. А. Каковкин, 213

Հուսանկ. 126 ա-բ, 127

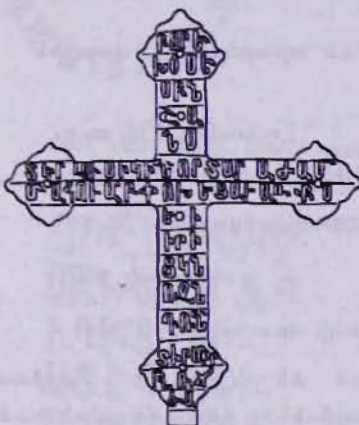
399. Խաչ արծաթյա: Մի կողմին՝ 11 առդ.

ՅԻՇԱ/ՏԱԿ է ՍԲ ԽԱ/ՋԸՍ ՀՈՒՍԵՂԵՆԻ ՈՐԴԻ ՊԱՂՏԻԿԻՆ. Ի
ԴՈՒՌՆ/ ՍԲ Հ/ՈՒՍԱ/ՈՐԻ/ՋԻՆ. ԹՎԻՆ ՌՄԻԵ (1776):

Հուսանկ. 128

400. Խաչ արծաթյա: Մի կողմին՝ 15 առդ.

ԲԱՐԵ/ԽՕՍ է/ ՍԲ Ն/ՇԱ/ՆՍ/ ՏԷՐ ՀՈՒՍԻԿԻՆ, ՈՐ ՏԱՐԱԺԱՄ/
ՄԱՀՈՒԱՄԲ ՓՈԽԵՑԱԻ ԱՌ ՔՍ /ԵԻ/ ԻՐԻ/ՑԿՆ/ՈՋՆ/. [Ի]
Դ[ՈՒ]ՐՆ ՏԻՐԱՄՕՐ. / ԹՎ[ԻՆ] ՌՃ/ԾԱ/ (1702):

Հուսանկ. 129

401. (Յ3-793) Շերեփ-դավաթ, դղալաձև, արծաթ՝ ոսկեջրած (երկ. 17,5 սմ, լայն. 13 սմ, բարձր. 7,5 սմ): Իրանի արաաքին շուրթին՝ ելնդավոր առոեռով արաաքուսա ե. շերեփի աակ փորադրված է մեկական առդ արձանադրություն.

ԱՅՍ ԳՕԱԹՍ ԽԻՍՏ ՓՈՐԻԿ ՄԷՋՆ ՀՅԱԾ ԱՂԵԿ ԴԻՆԻ ԿԱ, Դ[ՈՒ]Ն Ի ԱՋՈՅ ՁԵՌԻՆՏ. ՋԻՆՔՏ
ԽՄԷ ԽԻՍՏ ԱՆՈՒՇԻԿ:

Շերեփի տակ՝ դավազանակիր գառան պաակերի շուրջ, 1 առդ.
ԱՅՍ է ՔԱՎԱԹՍ[Ի] ՎԱՅԵԼՈՒՄՆ ԽՈՃԱՅ ԱՋԻՋՊԵԿԻՆ¹:

¹ Опись старинных вещей собрания П. И. Щукина, составленная П. И. Щукиным и Е. В. Феодоровой, ч. 1,

Ծանոթ. 1. Տե՛ս նախարդ արձանադրության 1-ին ծանոթությունը:

2. Գառան պատկերի անկյունում լուսանկարում երևում են ինչ-որ առոների հազիվ նշմարվող հետքեր:

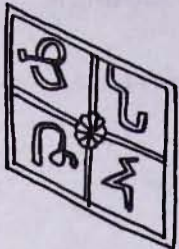
3. Թանգարանային այս նմուշը Պեական էրմիաթ է բերվել Մոսկվայի պատմության կենարոնական թանգարանից 1930 թ., Պ. Ի. Շչուկինի հավաքածուից:

Հրատ. И. Орбели, Серебр. ковш., с. 1-13.

Լուսանկ. 130 ա-գ

402. (B3-792). Շերեփի արծաթյա, ոսկեջրած, դալաձև (երկ. 16 սմ, լայն. 12 սմ, բարձր. 8 սմ): Շուրթի եզրերով, արաաքուսա, մեկ առջանոց արձանադրություն, հաաակին՝ Գրիգոր Լուսավորչի պատկերի շուրջ՝ 8 առգ:

Շերեփի շուրթին՝

Յ[ԻՍՈՒՍ] Լ[ԱՋՈՎՐԵՑԻ] Թ[ԱԳԱՒՈՐ] Հ[ՐԷԻՑ]:

ԽՄԵՆՔ ԵՂԲԱՐՔ ԱՄԵՆԵՔԻՆ: Ի ՍԱՅ Է ԳԱԽԱԹ ԳԻՆՈՎ Ի ԼԻ ՆԱՀԼ ԱՋՈՎՆ Յ[ԻՍՈՒՍ]ՍԻՆ Ի ՎԱՅԵԼՈՒՄՆ ՀԱՐ ՈՀԱՆԷՍԻՆ ԵԻ ՅԻՈՒՐ ՈՐԴՈՅՆ¹:

Ծանոթ. 1. Անհասկանալի է ՆԱՀԼ արաաՀայաությունը: Թերևս արարերեն է՝ առաջին կում իմաստով.

2. Պատասխան է Լվովում 1549 թ.

Լուսանկ. 131 ա-գ

403. Գրիգոր Լուսավորչի պատկերի կողքերին՝

ՍԲ/ ԳՐԻ[ԳՈ]Ր ԼՈ/ԻՍԱ[ԻՈ]ՐԻ/2:

Հրատ. А. Каковкин, «Լրարեր», 76-81

Լուսանկ. 132

404. (B3-23). Սկիի արծաթյա, ոսկեջրած (բարձր. 23,8 սմ, բաժակի արամագիծը՝ 9,8 սմ),

շուրջը՝ շրջանաձև մեղալիոններ, որոնցում պատկերված են Հիսուսը, Մարիամ Ասավածածինը, Հովհաննես-Ակրաիչը՝ ողջ հասակով: Ձվաձև մեղալիոններ են դրվագված նաև սկիհի պատվանդանի վրա: Բոլոր մեղալիոնները ունեն ռուսերեն հապավված մակադրություններ: Ըսա Ա. Հանդսնիսն՝ սկիհը պատրաստված է մինչև 1747 թվականը, արծաթագործը եղել է Պյոտը Ամյոնովը, դրոշմողը՝ Անիսիմ Կուզմինը:

М., 1895, с. 28; А. Я. Каковкин, Армянский серебряный ковш XVI века, "Грaber", 1977, № 3, с. 76-81, рис. НО 5.

¹ И. А. Орбели. Два серебряных ковша XVI века с армянской и греческой надписями. "Христианский восток", т. V, вып. 1, Петроград, 1916, с. 1-13, табл. I-V, «Էջմիածին», 1960, №56, էջ. 17. См. также: И. А. Орбели, Избранные труды, Ереван, 1963, с. 205-216, таблица XIX-XXI.

Սկիզի վրա փորագրված է Հայերեն 3-տողանոց հետևյալ արձանագրությունը.

**ՅԻՇԱՏԱԿԵ ՍԿԻՍ ԱՅՍ.
ՀՈՒՂԱԵԾԻ ԳԱՌԱՍՄԱ
ՆԿԵՐՑՈՎԱԿԵՍԻ**

**ՈՐԴԻ ԶԱՆԳՈՒ ՑԵԱԼ
ԱԳԱՓԻՐԻ ԿԵՆՈՂԱԿԵՐ
ՀԱՆԳՈՒ ՑԵԱԼ ԸՍՏԵ**

**ՓԱՆԴԳՈՒՍՏԸ ԶԱՐ
ԻՐԻԱՆԵՐԸ ԷՑԻՍՐՔ
ԿՍՏԱՐԿԵ: ՀԱՅՈՑ**

**ԵԿԵՂԵ ՅՈՒՆԻԹԻՆ
1780 ՍԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 5:
ԻՊԵՏՐԱՌԻՐԴ: +**

ՅԻՇԱՏԱԿ Է ՍԿԻՍ ԱՅՍ/ՀՈՒՂԱԵԾԻ ԳԱՌԱՍՄԱ/ՆԿԱՆՑ
ՑՈՎԱՆԵՍԻ/ՈՐԴԻ ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ/ԱՂԱՓԻՐԻ ԵՒ
ԿՈՂԱԿՑԻՆ/ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ԸՍՏԵ/ՓԱՆԻ ԴՈՒՍՏՐ ԶԱՐ/
ԻՐԻԱՆԵՐ, ՈՐ ԵՏ Ի ՍՐ ԿԱՏԱՐԻՆԷ ՀԱՅՈՑ/ ԵԿԵՂԵՑՈՒՆ.
ԹԻՎՆ/1780, ՍԵԿՏԵՄԲԵՐ 15/Ի ՊԵՏ[Է]ՆՐԱՌԻՐԴ:

Ծանոթ. Պետական էրմիտաժ է բերվել Ռուսական
թանգարանից 1932 թ. ապրիլի 7-ին:

Հրատ. А. Каковкин, 213-214.

Լուսանկ. 133 ա-դ

405. (B3-238). Սկիզ՝ կափարիչով, (ըստ ձևի՝ 36,4 սմ, ըստ լայնի՝ տրամագիծը՝ 7,5 սմ), որի
վրա լուսապսակ խաչ և արձանագրություն 1 տող.

ՅԻՇԱՏ[Ա]Կ Է ՊՕԼԿՈՎՆ[Ի]Կ ԻՍԽԱՆԱԿՆԵՐԸ:

Հրատ. А. Каковкин, 214.

Լուսանկ. 134

406. (B3-239). Խաչի պատվանդան, արծաթյա, տեղ-տեղ մնացել են ոսկեջրի հետքերը,
տաճարի տեսքով (ըստ ձևի՝ 32,9 սմ, լայն. 9,5 սմ), երկփեղկանի կափարիչով: Վրան՝ 22 տող.

**ՅԻՇԱՏԱԿԵ
ՍՐԻԱՋՍՔ Ո
ԻՂԱՑԵՑԻ:
ՍՏԵՓԱՆԻ:
ԴՈՒՍՏԸ ԵՒ
ԿՈՒՄԻՆԵՒ
ՀԱՆԳՈՒՑԵ
ԱԿԵՆԱԿՑ**

**ԻՈՑԵ ԻՐՈՑ ԶԱՐ
ՈՒԹԻԻՆԵՐ ԵԱՋ**

**ԱՐԵԹԵԱՆԿՈՐ
ԴՅՆ՝ ՍՏԵՓԱՆԻ
ԱՆԱՏՈՒՐԻՆ ԿՄՈՒ
ՐԱՏԻՆ ԿԴՍՏԵՐԱՅՆ
ԱՆԱՑԻՆ ԿՄԱՐԻ ԱՄ
ՏԱՏԻԿԻՆ ԻԴՈՒՐԻՆ
ՊԵՏՐԱՌԻՐԻՆ ԵՈՐԱ
ՀԵՆ՝ ԵԿԵՂԵՑ ԻՈՑԵ
ՀԱՅՈՑ ԹԻՆ 1779 Կ
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 5:**

✠ ԱՄԵՆ ✠

Վաղ. Կ. Ծ.

ՅԻՇԱՏԱԿ Է / ՍՐ ԽԱՋՍ ԶՈՒՂԱՅԵԾԻ / ՍՏԵՓԱՆԻ / ԴՈՒՍՏՐ ԲԷ/ԿՈՒՄԻՆ ԵՒ / ՀԱՆԳՈՒՑԵ/ԱՂ
ԿԵՆԱԿՑ/ԻՈՑԵ ԻՐՈՑ ՀԱՐ/ՈՒԹԻՆԵՐՆ ԵԱՋ/ԱՐԵԹԵԱՆ ԵՒ ՈՐ/ԴՈՑՆ՝ ՍՏԵՓԱՆԻՆ / ԱՄ
ԱՏՈՒՐԻՆ ԵՒ ՄՈՒ/ՐԱՏԻՆ ԵՒ ԴՍՏԵՐԱՅՆ / ԱՆԱՑԻՆ ԵՒ ՄԱՐԻԱՄԱ / ՏԱՏԻԿԻՆ. Ի ԴՈՒՐԻՆ

ՊԵՏՐՈՒՐԻՈՒ ՆՈՐԱ/ՇԷՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅՆ/ ՀԱՅՈՑ. ԹՎԻՆ 1779 ԵՒ/ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 5. / ԱՄԷՆ.
ԽԱԶԻԿ:

Հրատ. А. Каковкин, 215.

Լուսանկ. 135 ա-բ

407. Խաչ արծաթյա, ոսկեջրած: Խաչելության պատկերից վեր՝

ՍԱ Է Թ[Ա.]Գ[Ա.]Ի[Ո.]Ր ՀՐ[Է]ԻՑ:

Լուսանկ. 136

Մյուս կողմին՝ 15 առդ.

ՅԻՇԱՍԱԿ Է / ՄԲ Խ[Ա.]ԶՍ Մ[Ա.]Հ/ՏԵՍԻ / ՅՕՎԱՆԻՍ/ԻՆ ԵՒ ԾՆ/ԱԻՂԱՅՆ ԳՈՐԾԻ /Ս/ԱՐԿՍԻՆ ԵՒ
ՆԵՆԻՆ/ Ս...ԹՆ ՅԱԿՈԲԻՆ ԵՒ ԿՈՂԱԿՑԻՆ ՍԱՌԱՅԻՆ/ ԵՒ ԶԱԽԱԿԱՅՆ
ՍԻՄԱԽՈՆ ԵՒ ԽԱԹՈՆԻՆ ԵՒ ԱՄ/ԵՆԱՅՆ ԶԱՐՄԻՑՆ/. Ի
ԴՈՒՌՆ ՄԲ ՀՐԵՇ/ՏԱԿԱՊԵՏԻՆ. ԹՎ/ԻՆ ՌՋ /1557/:

Հրատ. А. Каковкин, 216.

408. (ՅՅ-293). Նույն խաչի (րարձր. 41 սմ, լայն. 17,2 սմ) ըննակին ուղրապտույտ
արձանագրություն.

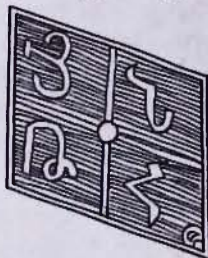
ՇԱՄԱԽԵՑԻ ԽՈՒԴԱԲԱՇԵՆՑ ՄԱԿԱՐՍ ԱՅՍ ՄԲ ԽԱԶԸՍ ՄԱՏՈՒՑԻ ՍԱՆԿԴՊԵՏԵՐՈՒՐՂՈՒ
ՀԱՅՈՑ Ս[Ր]ԲՈՅ ԿԱՏԱՐԻՆԱՅ ԵԿԵՂԵՑՈՅՆ ՀԱՆԿՈՒՑԵԱԼ ԻՄ ԴԱՏԵՐ ՅԵՂԻՍԱՓԵՏԻՆ
ՅԻՇԱՍԱԿ. 19 ԻՒՆԻՍԻԿՆԻ 1789 թ.:

Ծանոթ. Պետական էրմիտաժ է տեղափոխվել Ռուսական թանգարանից 1932 թ. ապրիլի
7-ին:

2. Պարզ չէ ԻՒՆԻՍԻԿՆԻ բառի իմաստը:

Հրատ. А. Каковкин, 216-217.

409. (ՅՅ-269ա). Զույգ. նույնակերպ խաչեր, ոսկեջրած (րարձր. 28,8 սմ, լայն. 13,7 սմ),
երեսներին՝ Քրիստոսի խաչելության պատկերը, որի վերևում՝

Յ[ԻՍՈՒՍ] Ն[Ա.ԶՈՎՐԵՑԻ] Թ[Ա.ԳԱԽՈՐ] Հ[ՐԷԻՑ]:

Սոաջին խաչին՝, 5 տող.

ՄԲ ԽՉՍ ՅՏՏԿԵ ԿԵՆՁ ՄԻՔՅԷԼԻ
ԴՌՍՏՐ ԵՄՔԵՆ ՄՈՎՍԷՍԻ ԿՈՂ
ԱԿՑԵԼՍԲԵՐԻ ՈՐ ԵՏ Ե՝ ՎՅԵԼՍ
ՄՊ ԲՕՐՂԻ ԶՅՑ ԵԿՂՅՅՆ՝ ՄԲՅ
ԿԻ ԽԵՆ ԿՏՐԵԿԻ ՅԱՄԻ՝ՏՆ՝ 1795

ՄԲ Խ[Ա.]ՉՍ Յ[Ի]Շ[Ա.]Տ[Ա.]Կ է ԿԵԵ[Ա.]Ձ ՄԻՔ[Ա.]ՅԷԼԻ / ԴՌՍՏՐ
ԵԻ Ս[Ա.]Ր[Ա.]Ֆ Ե[Ա.]Ն ՄՈՎՍԷՍԻ ԿՈՂ / ԱԿԻՑ ԵՂԻՍ [Ա.]ԲԵԹԻ,
ՈՐ ԵՏ Ի Վ[Ա.]ՅԵԼՍ / Ս.Պ.ԲՕՐՂՈՒ Զ[Ա.]Յ[Ո.]Յ ԵԿ[Ե]Ղ[Ե]Յ[Ո.]ՅՆ
/ ՍՐԲ[Ո.]Յ / ԿՈՒՍԻՆ Կ[Ա.]Տ[Ա.]Ր[Ի]ՆԷԻ. ՅԱՄԻ [ՏՆ՝] 1795:

Լուսանկ. 137 ա-դ

410. Երկրորդ խաչին՝

ՄԲ ԽՉՍ ՅՏՏԿԵ ԿԵՆՁ ՄԻՔՅԷԼԻ
ԴՌՍՏՐ ԵՄՔԵՆ ՄՈՎՍԷՍԻ ՈՐԵՏ ՅՆՈՒՆ
ԱԿՑԵԼՍԲԵՐԻ ԱԿՔԻՄ ԶԵՊՅԵԼ ՄՐՔԵՆ
ՄՈՎՍԻՒՄ ԵՎ ՅԵԼՍ Մ.Պ. ԲՕՐՂԻ ԶՅՑ
ԵԿՂՅՆ ՄԲՅ ԿԻ ԽԵՆ ԿՏՐԵԿԻ ԹԻՆ 1795

ՄԲ Խ[Ա.]ՉՍ Յ[Ի]Շ[Ա.]Տ[Ա.]Կ է ԿԵԵ[Ա.]Ձ ՄԻՔ[Ա.]ՅԷԼԻ /
ԴՌՍՏՐ ԵՂԻՍ[Ա.]Բ[Ե]ԹԻ. ՈՐ ԵԻ Յ[Ա.]ՆՈՒՆ / ԱԿՑ
ԻՒՐՈՅ ԱԿՔՍ / Զ[Ա.]ՆԳ[ՈՒ]ՅԵ[Ա.]Լ Ս[Ա.]Ր[Ա.]ՖԵ[Ա.]Ն /
ՄՈՎՍԻՍԻ Ի Վ[Ա.]ՅԵԼՍ Ս[Ա.]ՆԿՏ[Պ]ԵՏԵՐԻ ԲՕՐՂ ՈՒ
Զ[Ա.]Յ[Ո.]Յ ԵԿ[Ե]Ղ[Ե]Յ[Ո.]ՅՆ / Ս[Ր]Բ[Ո.]Յ ԿՈՒՍԻՆ
Կ[Ա.]Տ[Ա.]Ր[Ի]ՆԷԻ. Թ[Վ]ԻՆ 1795:

Հրատ. А. Каковкин, 217.

Լուսանկ. 138 ա-գ

Ծանոթ. Վերորերյալ երկու արձանագրություններում հիշատակված Սարափեան ազգա-
նունը Ա. Կակովկինի հայ թարգմանչները սխալմամբ վերծանել են Սարֆուլեան, չիմա-
նալով, որ խոսքը վերաբերվում է 18-րդ դարի ազաաազըական շարժումների ականավոր
գործիչ, ասարախանցի Մովսես Սարաֆյանին՝ Մարիամ-Կեոպաարա Սարաֆյանի հորը¹:

411. (Յ3-292). Խաչ արծաթյա, ոսկեջրած. մի կողմին՝ խաչելության պատկերը, խաչ-
թևերին՝ արձանագրություններ.

ա) ՆՈՐ ՋՈՒՂ[Ա.]ՅՈՒ ՄԲ ԱՄԵՆ[Ա.]ՓՐԿՁԻ ՄԻԱԲ[Ա.]Ն ՅՕԶ[Ա.]ՆԷՍ Վ[Ա.]ՐԴ[Ա.]ՊԵՏՍ ՄԲ Խ[Ա.]ՉՍ
ԸՆԾ[Ա.]ՅԵՑԻ ՊԵՏՐՊՈՐՔՈՒ ՄԲ Կ[Ա.]Տ[Ա.]ՐԻՆԱ ԵԿԵՂԵՑՈՒՆ ՅԻՇԱՏ[Ա.]Կ ԻՄ ՈՐԴ[Ո.]ՅՄ՝
ԳՐԻԳՈՐ ԱՍԼԱՆՈՎԻՆ ԵԻ ԻՒՐ ԿՈՂԱԿ[Ի]Յ Թ[Ա.]ԳՈՒՀՈՅՆ ԵԻ ԻՒՐ[Ե]ԱՆՑ ՈՐԴ[Ո.]ՅՆ՝
ՅՕԶԱՆԷՍԻՆ. ՄԿՐ[Տ]ՁԻՆ, ԿԱՐԱՊԵՏԻՆ. ԹՎԻՆ 1788 ՍԵԿ[ՏԵ]ՄԲ[Ե]ՐԻ 14-ին:

412. Բ) Պատվանդանի վրա՝ Գոգգոթա բարձրանալու պատկերը: Ունի 4 կնքազրոշմներ և
հայերեն արձանագրություն՝ 4 տող.

ՅԵՇԵԼԵՍՈՒ ՊԵՆՆՊ՝ ՆՍ ԱԶԵՐԷՅ ԵՍՍՅԷՂ. ԽՈՈՒ ՄԵ

ԵՔԵՆԱ: ԽՍՐ ԿՊՐԻՆԷ ԵԿԳԳՈՅՆ ՀՅՈՅ ԵՄԴԳ՝ Ա՝ ՀՅՆ

ՓԼԵՆ՝ ՉՈՒԳԱԿՅՈՅ Ն ԽՄՈՅ ՄԱՐԻՄԻՆ ՈՐԷ

ՂՈՒՍՄՐ ՀՆՓԼԵՆ՝ ՄՕՎՍԷՍ ՄՐՓՈՎՆԱՆԻՆ ԽԱՊԲԱՐ

ՅԻՇ[Ա.]Տ[Ա.]Կ ԵՏՈՒ Պ[Ա.]ՏՈՒ[Ա.]ՆԴ[Ա.]ՆՍ
ՍԷՐԳԵՑ ԵՍԱՅԻԶ ԼՕԲՈՒ-ՄԵ/ԼԻՔԵ[Ա.]ՆՍ Ի
ՄԲ Կ[Ա.]Տ[Ա.]ՐԻՆԷ ԵԿ[Ե]Ղ[Ե]Յ[Ո.]ՅՆ ԶԱՅՈՑ՝
ՅԱՂ[Ա.]ԳՍ ԶԱՆ/ԳՈՒՑԵ[Ա.]Լ ՋՈՒԳԱԿՑՈՅՆ
ԻՄՈՅ ՄԱՐԻԱՄԻՆ, ՈՐ Է/ ԳՈՒՍՏՐ
Զ[Ա.]ՆԳՈՒՑԵ[Ա.]Լ ՄՕՎՍԷՍ
Ս[Ա.]Ր[Ա.]ՖՈՎԵԱՆԻՆ Ի ՍՊԲ ԱՄԻ/1806
ՍԵՊՏԵՄԲ[Ե]ՐԻ 10:

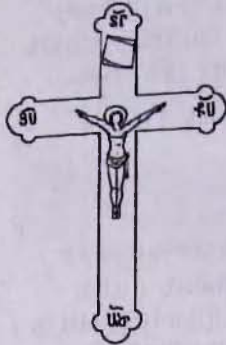
Ծանոթ. Տե՛ս նախորդ արձանագրության ծանոթությունը: Բերված է Ռուսական թան-
գարանից 1932 թ. ապրիլի 7-ին:

Հրատ. А. Каковкин, 219.

Լուսանկ. 139 ա-դ

¹ Տե՛ս Գր. Մ. Գրիգորյան, Վիմագրական տեղեկություններ XVIII-XIX դդ. հայ-ռուսական
հարաբերությունների սասիմ (ըստ Լեմիմագրադի և Մոսկվայի մյուսերի), «Լրարեր» 1983, № 8, էջ 49-50:

413. (ցժ-268). Խաչ արծաթյա, ոսկեջրած (րարձր. 55,5 սմ, լայն. 31 սմ): Քրիստոսի խաչելության պատկերից վեր՝

ՏՐ ԱՄ ԹՍ ՔՍ

Ծանոթ. Պեասական էրմիտաժ է անդափոխված Ռուսական թանգարանից 1931 թ. մարտի 22-ին:

Հրատ. А. Каковкин, 219.

Լուսանկ. 140

414. Մեդալիոն՝ շրջանաձև, փոքրիկ օղակից կախված, խաչթևերի արանքում ճառագայթներ, կենտրոնում՝ կովկասյան տարադով կնոջ դիմապատկերն է: Մեդալիոնի հակառակ կողմին՝ երկգլխանի թռչուն (արծիվ) է, որի աջ և ձախ թևերի ծայրերին՝ սուր և խաչ, շրջապատված թռչնակերպ գրվագումներով և ռուսական գարդերով: Սրճանագրությունը՝ 1 տող, փորագրված է շուրջանակի հայերեն և վրացերեն լեզուներով.

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԾԱՆԿԱՅ ՄՕՍԷՍ. ԹՎ.ԻՆ.]. ՌՃՂԸ (1749):

Նույնը՝ վրացերեն:

Ծանոթ. Մեդալիոնը, հավանաբար, տաակա-նելիս է եղել ականավոր հասարակական գործիչ և արքյունարերող Մովսես Սարաֆյանին: Մեջանդում տաակերված կինը, ըստ երեույթին, Կլեոպատրա Սարաֆյանն է կամ նրա մայրը՝ Նդիսարեթը:

Լուսանկ. 141 ա-բ